

LEGISLATIVA a "ZÁBAVNÍ" PYROTECHNIKA

Tzv. zábavní pyrotechnika škodí zdraví a životu lidí a zvířat, životnímu prostředí, přírodě... Jejím použitím dochází ve většině případů k porušování mnoha zákonů a dokonce k činnosti protizákonné (podle zákona o ochraně přírody a krajiny). Pokud nikdo na porušování legislativy neupozorní, nepodá podnět nebo žalobu, není škodlivé jednání škoditele řešeno tak, aby byl potrestán... lidé, zvířata, příroda, trpí důsledky škodlivého jednání škoditelů opakovaně. Věříme, že bude tato škodlivá pyrotechnika přímo zakázána (její použití a prodej). Zde uvádíme námi zjištěnou současnou legislativní situaci a možné postupy řešení.

Které zákony bývají většinou porušovány?

- zákon o některých přestupcích
- občanský zákoník
- zákon na ochranu zvířat proti týrání
- zákon o ochraně přírody a krajiny
- zákon o myslivosti
- zákon o ochraně veřejného zdraví
- zákon o požární ochraně

Níže je uveden přehled nejdůležitějších dotčených ustanovení těchto zákonů (stav k roku 2018) a návrhy, jak postupovat. Informace jsme konzultovali s právníky. Nicméně, jedná se o výtah a doporučení. V konkrétních případech doporučujeme ověření legislativní situace a konzultaci postupu s odborníky (např. na www.frankbold.org naleznete další odborné informace a postupy)

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Použití „zábavní“ pyrotechniky může naplňovat skutkové podstaty dvou přestupků proti veřejnému pořádku podle zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích:

- přestupek podle § 5 odst. 1 písm. d) cit. zákona, kterého se dopustí ten, kdo "poruší noční klid". Tento přestupek však musí být spáchán v "době nočního klidu", což je "doba od dvacáté druhé do šesté hodiny" (od 22h do 6h) (§ 5 odst. 6 cit. zákona).

- přestupek podle § 5 odst. 1 písm. e) cit. zákona, kterého se dopustí ten, kdo "vzbudí veřejné pohoršení". Tohoto přestupku se podle uznávaných komentářů dopustí ten, kdo se dopustí "výtržnosti", tedy "jednání násilné nebo svévolné povahy a porušující veřejný pořádek" (Červený, Šlauf: Přestupkové právo, Praha: Linde, 2001, str. 95). Přitom "výtržnost" musí vyvolat "pohoršení (pobouření, nelibost) většího množství osob".

(Pozn. 1 – citace z komentáře: „Porušení veřejného pořádku zahrnuje podmínku, že pachatel jednal veřejně, to je před více než třemi současně přítomnými osobami. ... Splnění podmínky vzbuzení veřejného pohoršení vyžaduje pohoršení (pobouření, nelibost) většího počtu osob. ... Přestupkem je zejména neslušnost, to je jednání odporující obecně uznávaným mravním zvyklostem, a výtržnost, to je jednání násilné nebo svévolné povahy a porušující veřejný pořádek.“ [Červený, Z. a kol.: Přestupkové právo. 17. vydání. Praha: Linde,

(Pozn. 2 - dále z judikatury: „Veřejné pohoršení“ ve smyslu § 47 odst. 1 písm. c) zákona ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, nastává v případě současného naplnění tří znaků: musí být spácháno veřejně, jednání musí subjektivně pohoršovat zpravidla více než dvě osoby, které budou tomuto jednání obvykle přítomny současně, a musí být v rozporu s tím obsahem mravnosti, na němž se společnost shoduje. Správní orgán neporovnává toto jednání s mravností stanovenou podle vlastních kritérií, nýbrž je poměřuje s obecnou společenskou shodou o obsahu mravnosti.“ (rozsudek NSS č. j. 2 As 69/2003-50)

Z toho plyne, že v případě hlučných petard, rachejtlí apod. odpalovaných mimo dobu nočního klidu musí jít o silnější, intenzivnější jednání, které obtěžuje větší počet lidí kolem. Dotčení lidé nemusí být nezbytně nutně fyzicky přítomni u místa odpalování a odpalování může být prováděno i na soukromém pozemku, ale musí obtěžovat, rušit veřejnost, sousedy kolem, tedy i vzdálenější okolí.

Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., dále jen „OZ“)

zásadně mění pohled na zvíře svou proklamací v § 494 OZ: „*Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor.*“ Toto etické poselství lze využít pro interpretaci a aplikaci ostatních právních předpisů, doporučujeme jej proto používat v argumentaci o nezbytnosti přijetí regulace užívání pyrotechniky.

Toto etické poselství je však zmírněno navazující větou § 494 OZ, podle které *živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze* (Blíže viz: Müllerová, H., Stejskal, V.: Ochrana zvířat v právu, Academia, 2013, str. 390 an). V praxi tato věta znamená, že se faktické postavení zvířete oproti současnému stavu nemění a i nadále je sice nikoliv věcí, ale objektem právních vztahů (tedy de facto věcí, byť v její zvláštní kategorii, ve které se mohou uplatnit některé výjimky).

Náhrada škody

Náhrada při poranění zvířete (§ 2970 OZ). „*Při poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu. Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.*“ Výklad tohoto ustanovení je obtížný přes jeho ustálení v praxi a judikatuře. Lze však dovodit, že léčení zvířete není limitováno jeho obvyklou cenou, ale výší nákladů, jaké by v obdobné situaci vynaložil každý rozumný chovatel.

Dále je nutné zmínit i ustanovení § 2969 odst. 2 OZ, podle kterého: „*Poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní obliby.*“ Jedná se o zavedení „zvýšené náhrady škody“, náhrady odpovídající ceně zvláštní obliby, tj. ceny vyšší než ceny obvyklé, tržní. Použije se v případech svévole (škůdce má potěšení z toho, že škodí, aniž mu vznikne jiný prospěch) a škodolibosti (škůdce má potěšení z toho, že působí škodu právě určité osobě). Při širším výkladu by bylo možné domáhat se i na základě tohoto ustanovení náhrady škody, pokud by se jednalo například o domácího mazlíčka majitele nebo zvláště chráněné ptáky, o které se poškozený dlouhodobě stará například formou spolku (naplnění znaku zvláštní obliby) a které někdo zraní nebo usmrtí například použitím zábavní pyrotechniky s cílem vyrušit tyto ptáky.

Spornou otázkou zůstává, na kterém ustanovení otázku odpovědnosti založit, při případné přípravě žaloby proto doporučujeme konzultaci skutkových okolností s právníkem. Občanský zákoník totiž upravuje mimo jiné odpovědnost za porušení zákona (§ 2910 OZ), škodu způsobenou provozní činností (§ 2924 OZ) a škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným (§ 2925 OZ).

Pokud by se poškozený rozhodl požadovat náhradu škody, je možný následující postup. Zaprvé, zaslat škůdci tzv. předžalobní výzvu, ve které celý případ popíše (jak došlo k poranění, o jaké poranění se jedná, atd.), uvede požadovanou částku k náhradě (s odůvodněním její výše) a škůdci sdělí, že pokud nebude

v přiměřené lhůtě na výzvu reagovat (obvykle jeden měsíc), uplatní tento požadavek u soudu. Pokud škůdce na výzvu nereaguje, je možné vymáhat náhradu škody i u soudu.

Žaloba se podává k obecnému soudu, tj. většinou okresní nebo obvodní soud. Lhůta pro uplatnění nároku na náhradu škody je 3 roky od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o škodné události a škůdci (objektivní lhůta je potom 10 let). K promlčení postačí i uplynutí pouze jedné z těchto lhůt a žalobu je tak nezbytné podat obecně do 3 let. Soudní poplatek je 1.000,- Kč v případě žaloby na max. 20.000,-Kč, v ostatních případech je pak 5% z požadované částky (pozn.: výše poplatků jsou aktuální k roku 2015). Důležité je si také uvědomit možné riziko povinnosti náhrady nákladů škůdci v případě neúspěchu ve sporu. Tato částka se vypočítává dle tzv. advokátního tarifu a může dosahovat i několika desítek tisíc korun v případě složitějšího jednání nebo vysoké vyžadované náhrady. Doporučujeme proto odbornou konzultaci před podáním takovéto žaloby.

Sousedská žaloba

Občanský zákoník umožňuje i ochranu prostřednictvím tzv. sousedské žaloby. Podle ustanovení § 1013 OZ se vlastník se zdrží všeho, co působí, že kouř, hluk, otřesy vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku. Klíčovou otázkou tak bude stanovení míry přiměřené místním poměrům, která může být odlišná od zákonem stanoveným limitů (např. pro hluk). Tato míra se bude proměňovat v místě i čase. (Celou otázku komplikuje i ustanovení, které pro povolené provozy, které nepřekročily rozsah svého povolení, umožňuje pouze žalobu na náhradu škody v penězích a nikoliv zákaz takovéto činnosti.)

Sousedskou žalobu je možné po konzultaci konkrétní situace s odborníkem používat k prevenci obtěžování používáním zábavní pyrotechniky nebo k případné paušální náhradě škody plynoucí z jejího používání. Zásadní výhodou je, že se jedná o nástroj soukromého práva a poškozený jej tak může uplatnit přímo proti škůdci a nemusí se spoléhat na aktivní činnost příslušného úřadu. Uplatní se v praxi proto především v případech, kdy je úřad z nejrůznějších důvodů dlouhodobě nečinný a situaci neřeší.

Citace z OZ:

§ 1012

Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.

§ 1013 Omezení vlastnického práva

(1) Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Pojem „utrpení“

Účinky zábavní pyrotechniky, typicky na Silvestra a Nový rok, vyvolávají ve zvířatech paniku, šok, trauma, zejména z hluku a výbuchů petard, rachejtlí, ale i ostrých záblesků světla, kouře, otřesů a působí jim tím utrpení. Utrpení může způsobit i fyzické zranění zvířete v důsledku nestandardního výbuchu zábavní pyrotechniky a v důsledku způsobené paniky po explozi.

Utrpení je jeden ze stěžejních pojmů zákona, protože jde právě o onen nežádoucí stav, před nímž mají být zvířata chráněna. Definice utrpení v § 3 písm. 1) („stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt“) je velmi široká a lze si povšimnout, že utrpení v ní není přímo vázáno na jednání

člověka, ale na stav zvířete. Pro naplnění znaku utrpení zvířete tedy není nezbytné aktivní jednání člověka, protože podnět k němu může pocházet i z nedbalosti (zanedbání péče). Pojem „utrpení“ je v tomto ustanovení chápán jako širší než „bolest“, která je pouze jedním z jeho možných projevů (zatímco v preambuli zákona, v § 1 a některých dalších ustanoveních jsou oba pojmy postaveny vedle sebe jako souřadně).

Ochrana zvířat proti týrání

Jaká jednání se považují za týrání zvířat, vymezuje zákon výčtem s popisem takových jednání v ustanovení § 4. Pojem týrání je konstruován tak, aby postihl nejen přímé způsobení fyzické bolesti, ale i poškození zdraví a utrpení jiné než tělesné.

Pokud jde o konkrétní zákonem stanovené případy týrání zvířat, v případě používání zábavní pyrotechniky lze uvažovat o následujících situacích:

1) V případě účinků používání zábavní pyrotechniky na zvířata by mohlo jít o naplnění konkrétního ustanovení § 4 odst. 1 písm. j), podle kterého se za týrání považuje „**vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy.**“

Nebo případně:

§ 4 odst.1 písm. h) „**používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat,**“.

2) V úvahu může přicházet i fyzické zranění zvířete v důsledku nestandardního výbuchu zábavní pyrotechniky a způsobené paniky a šoku. Pak půjde podle § 4 odst. 1 **o způsob týrání zvířete formou bezdůvodného zranění, případně i s trvalými následky nebo i se smrtí.**

Společně ke všem výše uvedeným případům možného týrání zvířat lze uvést, že k vyvození deliktů odpovědnosti záleží na odborném posouzení orgánu krajské veterinární správy.

Podněty na podezření z porušení tohoto zákona se předkládají obci s rozšířenou právní působností a/nebo krajské veterinární správě. Pro okamžité řešení situace a ukončení škodlivého jednání škoditelů je nutné přivolat Policii ČR.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon upravuje ochranu přírody včetně ochrany a pravidel nakládání s druhy volně žijících živočichů, a to v některých případech i v rámci péče o jedince těchto druhů v umělých člověkem vytvořených podmínkách (chovech).

Obecná ochrana volně žijících živočichů

Obecná ochrana živočichů podle § 5 zákona č. 114/1992 Sb. spočívá ve stanovení minimálního režimu pro zachování všech geograficky původních druhů volně žijících živočichů na území České republiky. Tyto druhy nesmí být ničeny, poškozovány, sbírány či odchyťovány v takové míře, že by to vedlo nebo mohlo vést k jejich ohrožení na bytí nebo by došlo nebo mohlo dojít k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo ke zničení ekosystému, jehož jsou součástí.

Z hlediska ochrany jedinců druhů volně žijících živočichů před používáním zábavní pyrotechniky, např. při jejím zkoušení na zkušebních lokalitách či pořádání ohňostrojů, má obecná druhová ochrana podle § 5 odst.1 až 5 zákona č.114/1992 Sb. jen malý význam. Ve výčtu činností dle § 5 odst. 3, které by bylo možné regulovat, však výroba, výzkum, zkoušení a používání zábavní pyrotechniky chybí. Možná je tak v praxi jen aplikace § 5 odst. 1, podle kterého geograficky původní druhy volně žijících živočichů nesmí být ničeny, poškozovány, atd. v takové míře, že by to vedlo nebo mohlo vést k jejich ohrožení na bytí nebo by došlo nebo mohlo dojít k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů

nebo ke zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Při porušení těchto podmínek je orgán ochrany přírody oprávněn rušivou činností omezit stanovením závazných podmínek.

Obecná ochrana ptáků

Zákon zakotvuje v rámci obecné druhové ochrany poněkud výjimečné postavení volně žijících druhů ptáků, které vychází z evropské legislativy, kterou je především směrnice č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků. Právní ochrana volně žijících druhů ptactva je zakotvena v § 5a a 5b zákona č. 114/1992 Sb. Týká se druhů ptáků, kteří volně žijí na evropském území členských států EU. **Zákon zakazuje určité způsoby jednání: - jejich úmyslné usmrcování nebo odchyt jakýmkoliv způsobem, úmyslné poškozování nebo ničení jejich vývojových stádií, dále například úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat, držení druhů ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány.**

V případě používání zábavní pyrotechniky by přicházel v úvahu zejména případ ochrany před úmyslným vyrušováním těchto ptáků. V praxi je také třeba počítat s přítomností i zvláště chráněných druhů na každé lokalitě a tudíž by se použila i ustanovení o zvláštní druhové ochraně (viz níže v této studii).

Zvláštní druhová ochrana živočichů

Zvláštní druhová ochrana podle zákona č. 114/1992 Sb. je založena na zprísněném režimu nakládání s vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů (Aktuální seznam a stupeň ohrožení stanoví MŽP vyhláškou č. 395/1992 Sb., v platném znění. Zvláště chráněné druhy živočichů jsou v ní rozděleny do tří kategorií: I. kriticky ohrožené, II. silně ohrožené a III. ohrožené). Základ právní úpravy, resp. základní podmínka ochrany zvláště chráněných druhů spočívá v široce pojatém zákazu zasahovat do jejich přirozeného vývoje. Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny. Na rozdíl od obecné ochrany ptáků není vyžadován pouze úmysl.

Nakládání s handicapovanými živočichy

V oblasti používání zábavní pyrotechniky dochází často ke zraněním jedinců volně žijících živočichů. Zákon č. 114/1992 Sb. upravuje v § 5 problematiku nakládání s handicapovanými živočichy a provozování záchranných stanic.

Podněty na podezření z porušení tohoto zákona se předkládají obci s rozšířenou právní působností a/nebo České inspekci životního prostředí. Pro okamžité řešení situace a ukončení škodlivého jednání škoditelů je nutné přivolat Policii ČR.

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon stanoví, že každý, kdo vstupuje se svou činností do přírody, si musí počínat tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování nebo zraňování zvěře a k poškozování jejich životních podmínek.

V § 9 je obsažen i všeobecný zákaz jakýmkoliv způsobem plašit zvěř, dále je zakázáno rušit zvěř při hnízdění a kladení mláďat a provádět další činnosti záporně působící na život zvěře jako volně žijících živočichů.

Podněty na podezření z porušení tohoto zákona se předkládají obci s rozšířenou právní působností a/nebo krajskému úřadu. Pro okamžité řešení situace a ukončení škodlivého jednání škoditelů je nutné přivolat Policii ČR.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a jeho

Zákon č. 133/1988 Sb., o požární ochraně

V § 1 odst. 2 zákona je obsažena povinnost každého počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek.

v § 17.

Každá fyzická osoba je povinna si počínat tak, aby nedocházelo ke vzniku požáru, zejména při používání tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů a komínů, při skladování a používání hořlavých nebo požárně nebezpečných látek, manipulaci s nimi nebo s otevřeným ohněm či jiným zdrojem zapálení. Dále musí dodržovat podmínky nebo návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností (zde jde právě o návody k používání zábavní pyrotechniky).

Dále zákon zakazuje všem fyzickým i právnickým osobám provádět vypalování porostů.

Porušení tohoto zákazu spolu s porušováním všech dalších povinností je pak klasifikováno jako přestupek. Obdobně jsou kvalifikovány a sankcionovány i další delikty na úseku požární ochrany - např. neoznámení orgánu požární ochrany spalování hořlavých látek na volném prostranství.

Pozn.: Informace na www a zde v souboru, postupně v průběhu prosince 2018 doplňujeme.

Informace k legislativě byly konzultovány s právníky.

SPOLEČNOST PRO ZVÍŘATA – ZO ČSOP

www.spolecnostprozvirata.cz/stopzabavnipyrotechnice

2018

